

ספריי — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קיבוץ
שלישית האור

שנת
ראשון

היבט
שמיני

מאמר נחמו נחמו - תרפ"ב

מכבוד קדושת

אדמו"ר יוסף יצחק

וצוקללה"ה נכנ"ם זי"ע
שניאורסאהן

מליובאוויטש

יוצא לאור בפעם הראשונה מגוכתי"ק

על ידי מערכת

"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים ושלוש לבריאה
מאה ואחת שנה להולדת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח

לעילוי נשמת

הו"ח ר' שמואל פסח ב"ר יעקב דוד ע"ה
נפטר ביום ג' תשרי - צום גדלי' ה'תשנ"ה
וזוגתו האשה החשובה מרת פריידל חדוה
ב"ר זאב וואלף ע"ה
נפטרה ביום ד' אדר שני ה'תשנ"ה

פיס

ת. נ. צ. ב. ה.

*

נדפס ע"י התנ"ם ובת"מ

הרה"ת ר' שניאור זלמן הלוי וזוגתו מרת אסתר שיינדל
ומשפחתם שיחיו שגלוב

פתח דבר

לקראת ש"ק פ' ואתחנן, שבת נחמו, הבעל"ט, הננו מוציאים לאור – בפעם הראשונה מגוכתי"ק – את המאמר ד"ה "נחמו נחמו – תרפ"ב", אשר לכ"ק אדמו"ר (מהור"י צ) נ"ע*.

מאמר זה לא הי' תח"י בעת שנדפס סה"מ תרפ"ב (ברוקלין, תשמ"ו), והגיע לידינו לאחרונה.

לתועלת הלומדים נחלק המאמר לקטעים ע"י המו"ל.

מערכת "אוצר החסידים"

עש"ק נחמו, ה'תשס"ג

ברוקלין, נ.י.

מאה ואחת שנה להולדת כ"ק אדמו"ר מה"מ

שמבואר בספרי"י שאם ח"ו מגיע לאדם משפט קשה ועונש בגוף ח"ו, ומקבל תמורתו עונש קל בממון או פחד בלבד, ויוצא בזה כו', הרי שהגבו' עצמה היא חסד, או שהגבו' היא תגבורת החסדים, וכמ"ש השולח אמרתו ארץ עד מהרה ירוץ דברו, דבכדי שיגיע אמרתו ארץ, שהוא ההשפעה והגילוי למטה הוא ע"י הגבורה, שזהו עצמו תגבורת החסדים. וכ"ז הוא ע"י הכלי, להיות הכלי דבוק ונגרר בהאור עד שהאור מאיר לפי אופן הכלי, ומעשה בני"א מגיע בכלים דע"ס העליונים, לפי שע"י החומר וצורה דוהו התלבשות נה"א בנה"ב, ועובד עבודתו הנה עי"ז גורם שיהי' ביטול הכלים אל האורות, ואז נמשך האור לפי אופן וטבע מזיגת הכלי. וזהו איהו וחיהי' חד איהו וגרמוהי' חד, שע"י גרמוהי' שהם הכלים שמתאחדים בהאורות, הנה עי"ז נעשה יחוד האורות בעצמות או"א"ס להיות ע"י העלאה זו המשכת העצמות בגילוי למטה דוהו"ע הגאולה.

וְזָהוּ נחמו כו', דנבואה הוא גילוי נו"ה דאצי', וישע"י שנבואתו בנו"ה דבריא' היינו התלבשות האצי' בכריאה, וכן יחזקאל ההתלבשות ביצי', ונבואת משה הוא גילוי האצי' ממש. אמנם בבהמק"ד האיר האו"א"ס שלמעלה מאצי', וכידוע בענין ג' דיורים שבביהמק"ד, ובהיכל קדה"ק גילוי העצמות, וכללות הגילוי שבביהמק"ד הוא גילוי הסובב ממש, דוהו"ע העשרה נסים שהיו במקדש. ובחורבן הבית וזמן הגלות אי' קוב"ה סליק לעילא ולעילא, לעילא הוא בחי' בינה ולעילא כתר, וזהו לקתה בכפלי' ב' הסילוקים, ולכן גם הנחמה בכפליים שהוא המשכה דנבואה, שע"ז אמר אתם נביאי שמדריגת הנביאים מגיע באצי' כנ"ל, נחמו את עמי שימשיכו אור האצי' שיאיר בבי"ע, דוהו איהו וגרמוהי', הנה עי"ז נחמו (הב') יהי' איהו וחיהי', שיהי' גילוי העצמות. ואמר ע"ז יאמר אלקיכם שבא ע"י העבודה דאלקה שלכם, דבברה"ע כתי' ברא אלקים שהוא אלקי כל הארץ יקרא, אבל המשכה זו הוא אלקיכם לפי דנש"י הם עיקר כוונת הבריאה, וגילוי זה דלע"ל שבגמר כל הביורים, הרי אין זה כמו בגילוי דעכשיו דויקרא אל משה שהוא בחי' הכנה כללית או"מ ואח"כ וידבר אליו בחי' או"פ, משא"כ לע"ל הנה דברו על לב ירושלים שהוא או"פ וקראו אלי' בבחי' או"פ, והיינו שהאו"מ יכנס בהפנימי, דוהו הפרש בין דיבור לקריאה, דדיבור הוא שמדבר אבל אינו יודע אם מקבל השומע, אבל הקריאה הוא שיכנס בהפנימי, דכל הגילוי' היותר נעלים בבחי' מקיפי' העליונים יהיו בבחי' או"פ.

* להתחלת וסיום המאמר – ראה ד"ה זה תער"ב (המשך תער"ב חלק א ע' עז. פה). לתוכן המאמר ראה שם ע' צד-ה (פרק ג). ח"ב ע' תתמו-ט (פרק תיא-ב).

הנה"ט כן הוא התגלות אור הנה"א, דלהיות גילוי האור הוא כפי אופן הכלי, ועי"ז מזדכך חומר הנה"ט, שע"ז שעובד כפי אופן טבע הנה"ב שלו, הנה עי"ז מזדכך עצם חומר הנה"ב בדוגמת החומר, שהוא עצמו סיבה לאופן גילוי הצורה כנ"ל, אמנם ע"י גילוי הצורה כפי אופן החומר מזדכך החומר להיות כלי פנימית אל צורת הצורה.

והדוגמא מכ"ז יובן למעלה באו"כ דאדה"ע, שהם הע"ס, דהכלי הנה עם היות דרחוק ערכה מהאור, ומ"מ הנה הכלי סובל את האור, וכפי אופן טבע מזיגת והרכבת הכלי הוא התגלות האור, והאור הוא ג"כ כפי אופן הכלי, דהוה פעולת שם מ"ה העושה ביטול האורות והכלים, דעושה ביטול בהאור שיהי' כפי אופן הכלי, והיינו שיהי' ההמשכה מאין ליש, דאור מצד עצם מהותו הוא בחי' אין, והכלי הוא יש, פועל בהאור שיאיר בהכלי ולפי אופן הכלי, וכן פועל ביטול הכלי אל האור, והוא העלאה מיש לאין, דהכלי הוא בחי' יש ויודבק ויתאחד בהאור, עד שכל התגלות האור הוא כפי טבע מזיגת הכלי ונקי' חכמה מוחא בינה ליבא, ובע"ח א' מוחין דאבא מוחין דאימא, שהספירות נקראי' ע"ש הכלים, והגם שהם ספירות והעיקר הוא האור ולא הכלי, אמנם מפני דביקת וביטול הכלי אל האור עד שגילוי האור הוא לפי אופן הכלי, דכל התגלות ומציאות החו"ב וכן פרטי החו"ג שבשכל, וכמו"כ אור החסד והגבורה שבאדם העליון הכל הוא כפי אופן הכלים דוקא. דבאמת זהו אחד מהענינים דיש הפרש באופני גילוי או"ס ב"ה כמו שהוא באצי' לכמו שהוא למעלה מאצי', דלמעלה מאצי' שאין שם מציאות הכלים, הרי האו"ס מאיר שם בגילוי, משא"כ באצי' דהכלי הם במציאות אינו מאיר האו"ס בגילוי ממש כ"א הארה, והארה זו ג"כ באה בבחי' מציאות. וזהו הטעם מה שלמעלה מהאצי' הוא התגברות החסדים על הגבורות וכמו רב חסד שמתגבר על הגבו', ולית שמאלא בהאי עתיקא, דבאצי' הוא בחי' חו"ג או"כ, ולמעלה מאצי' הנה לית שמאלא דכולא חסד, וזהו דכתי' ראו עתה כי אני אני הוא, ואי' לית שותפא עמי, והוא לפי דלית שמאלא בהאי כו', וכן באצי' הנה בחכ' הוא בחי' חסד, ובינה הוא בחי' גבורה, וכמאמר דמינה דינין מתערין בסופא, משא"כ בחכ', והוא לפי דבחכ' הכלי הוא ג"כ אור. וכן מוחין ומדות, הנה המוחין הם בבחי' רחמים, דבמוחין שהעיקר הוא מוחין דגדלות ועיקרו התרחבות הכלים, להבין כל השכלה בכמה אופנים שונים, והתרחבות הכלי הוא בחי' חסד, משא"כ במדות שהוא ז"א, ועיר אנפין, שם עיקר ההתחלקות דחו"ג. ורק שאינו דומה למעלה באדה"ע לכמו שהוא למטה באדם, דלמטה הרי באדם כשהוא במדה אחת, וכמו במדת החסד הרי אינו במדת הגבו' (כ"א בהתכללות מצד השלימות דאדם), וכן כאשר הוא בגבו' אינו בחסד. ולמעלה באדה"ע הנה כל המדות מאירים בגילוי, ואינו מוכרח שיהי' במדה זו או זו, אלא שניהם כאחד, וכמארז"ל קוב"ה מצלי, מאי מצלי יה"ר שיכבשו רחמי את כעסי, וכת' וינחם ד' על הרעה אשר כו', שהוא היפך מדה"ד למדה"ר, להיות דלאו מכל אינון מדות איהו כלל, וגבורה היא חסד, וכמו עד"מ (וכמו

ב"ט"ד.

נחמו עמי יאמר אלקיכם דברו על לב ירושלים וקראו אלי' כו', וצ"ל מהו"ע כפל הלשון נחמו נחמו, דכפל זה מורה על ריבוי הנחמה ביותר, וצ"ל מה ענינו. והנה רש"י פירש נחמו, אתם נביאי נחמו את עמי, וצ"ל מהו הכוונה בזה שהנביאי' המה ינחמו את ישראל, הלא דיבור הנבואה עצמה זהו נחמתן של ישראל, ואשר ע"ז הי' מספיק לאמר נחמו עמי, ובאומרו נחמו נחמו עמי שאתם הנביאי' ינחמו את ישראל, משמע מזה שיש דבר נחמה מלבד דברי הנבואה, ואשר בגלל זאת בא הכפל, וצ"ל מהו דבר הנחמה שלמעלה מדברי הנבואה עצמה. ועוד מהו יאמר אלקיכם, הלא אלקי כל הארץ יקרא, ומהו אלקיכם אלוהים שלכם דוקא. ועוד אומרו דברו על לב ירושלים וקראו אלי' כו', דלכאורה הקריאה היא ההכנה, ואח"כ הדיבור, וכמו הקורא לחבירו שקורא שיבוא אליו, או שיחכה עליו ויגיע הוא אליו, ואח"כ מדבר עמו וכמ"ש ויקרא אל משה וידבר אליו כו', מפני מה כאן תחלה הוא הדיבור ואח"כ הקריאה, דלאחר הדיבור על לב ירושלים מהו הקריאה אלי' כו'. ובמדרש אי' לקתה בכפלים ונחמה בכפלים, וגם זה אינו מובן, דבשלמא נחמה בכפלים דמדה טובה מרובה, ותוספתו של הקב"ה מרובה על העיקר, אבל לקתה בכפלים מהו כפל זה.

ולהבין כ"ז ילהק"ת בביאור ענין ופירוש תיבת או"ס, דהנה ידוע דאור אין סוף אין הכוונה אור של הא"ס, כ"א אור שהוא בבחי' א"ס, דאם נאמר אשר פירוש או"ס הוא אור של א"ס, או יהי' נושא הכוונה בכינוי אין סוף על העצמות, והנה מלבד זה שהעצמות הוא נעלה נשגב ומרומם מכל תואר איזה שיהי', הנה עוד זאת גם בתוארי וכינוי המעלה והבחינה אין לתאר את העצמות אך ורק בתואר א"ס, כ"א בתואר מעלת אין לו תחלה. דבחילוקי מעלות ומדריגות (כלומר בסדר המעלות והבחינות) יהי' מעלת אין לו תחלה נעלית יותר מכמו אין לו סוף, דאין סוף הוא תואר מוגבל, משא"כ אין לו תחלה מעלתו יותר בשנים, הא' מה שאין לו תחלה, והב' דמה שאין לו תחלה הרי הוא אין סוף בדרך ממילא, ואם כן מה שהוא אין סוף (הבא בסיבת ולפי שאין לו תחלה) הוא למעלה יותר מכמו התואר אין סוף, דמה שאין לו סוף הוא תואר מוגבלי, והוא שאין לו סוף, משא"כ מה שהוא אין סוף לפי שאין לו תחלה, הנה אז גם התואר אין סוף הוא אינו תואר מוגבלי לפי שהוא בא בדרך ממילא, ועצמותו ומהותו יתברך שמציאותו מעצמותו הוא שאין לו תחלה, הנה הוא אין סוף בדרך ממילא. דהנה עצם ענין מעלת תואר אין סוף אינו מחייב שיהי' בדבר שאין לו תחלה, דיכול להיות שיהי' לו תחלה ובכל זה יהי' בבחי' אין סוף, והוא בשני הפנים, הא' בגילוי מן העצם, דגילוי מן העצם הרי הוא כמו העצם, דכשם שהעצם אין לו תכלה כך גילוי מן העצם הוא כמו העצם שאין לו תכלה, ומ"מ הרי יש לו תחלה והוא העצם.

והב' הוא בדבר שאינו בבחי' גילוי מן העצם, ומ"מ הוא בבחי' א"ס ברצון הבורא, דכאשר רצון הבורא שיהי' בבחי' אין סוף, הוא כן גם כשיש לו תחלה, וכמאמר הרמ"ע מפאנו כל קדמון נצחי, ולא כל נצחי קדמון, שרבים מן הנמצאים יהיו נצחיים ברצון הבורא, ואין שום אחד מהם קדמון, שהכוונה בו דכל קדמון והיינו שאין לו תחלה הוא נצחי, דאין לו תכלה וסוף בדרך ממילא, אבל לא כל שהוא נצחי, והיינו דמי שהוא במעלת אין סוף, יהי' מוכרח ומחוייב שיהי' קדמון, והיינו שיהי' דוקא כזה שאין לו תחלה, ויכול להיות שיהי' לו תחלה, ומ"מ יהי' במדרי' אין סוף ברצון הבורא ית'. וכמו צבא מעלה שהן קיימין באיש וצבא מטה שהן קיימין במין, והמובן הוא דלולי חטא עה"ד היו גם צבא מטה קיימין באיש כמו קיום צבא מעלה, ורק ע"י החטא הוא שצבא מטה קיומן הוא רק במין ולא באיש, ומ"ש ועתה פן ישלח ידו ולקח גם מעה"ח ואכל וחי לעולם, דזהו אחר חטא אדה"ר בעה"ד, דגם אז אם שלח ידו ולקח מעה"ח הי' חי לעולם, אמנם להיות שע"י חטא עה"ד נעשה תערובת טוב ברע ורע בטוב, לכן לא רצה הקב"ה שיחי' האדם לעולם.

דהנה ע"י חטא עה"ד נעשה התערובת בכל חלקי הדעה"ם, וכמו העפר הנה לבד זאת דישנם ארץ מגדלת, הנה בעצם העפר ישנו שמצמיח ועושה פרי, וישנו העפר כמו עפר המדבר שאין בו שום צמיחה, ואי אפשר לבנות עליו שום בנין. וכן באבנים ישנם אבנים טובים ומאירים, וישנם אבנים פשוטים ובהם אבני נגף. ובצומח הרי ישנם פירות ותבואות שהם מאכלי אדם, וסמי מרפא, וישנם צמחים המזיקים שהם ארס ממש שזהו רע. וכן בחיות ובהמות הרי ישנם שהם מביאים תועלת בהישוב, וישנם חיות המדבר והיער שהם טורפים ודורסים ומזיקים לבנ"א שזהו רע. אשר כמו"כ הוא גם במין המדבר, דישנם אנשים שהם טובים נכוחים וישרים, ואהבים את חביריהם, ושמה בשמחת אהבו ובטובת אנשים יהיו מי שיהיו, ומשתתף בצרתם ח"ו ויצר לו מאד מזה, וגם בכלתי מכירו, כאשר רואה איזה יסורים ועגמ"נ פועל עליו רושם גדול, ואוהב את הבריות ומקרבתן, מפני עצם טיב עדינות לבבו, וגם אם איש מי שיהי' מעליבו בדרכים הוא מוצא טעם לזה, כי להיות האיש ההוא בעל יסורים וצער לכן אינו יכול לשלוט ברוחו, ונדמה לו כי בגללו הגיע לו איזה צער, או שנדמה לו שהוא גרם את זאת, ולפעמים הוא רואה חוב לנפשו במה שלא חטא ואשם כלל, והוא רק באשר לבבו טוב ביותר ה"ה מוצא הכל בעצמו, ובחבירו רואה כל טוב, והלא טוב הוא מוצא על זה כמה וכמה הצטדקות כסיבת רעים בלתי טובים כ"כ, או שהעניות ח"ו העבירו וכדומה מטעמי הזכות. וישנם אנשים כאלו שטבעם רע ביותר, והם שונאי הבריות בכלל, ואוהבים לשפוך דמי אנשים כחיות רעות וטורפות ממש, ובכל דבר קל ישפכו בוז וקלון בכל דברי חרפות וביטויים קשים על חביריהם, אשר באמת נמשלו כבהמות נדמו, ואין מעצור לרוחם הרעה, ומבלי התחשב עם האנושיות כלל דוברים כל עול ורע, וזה כל מעינים כל הימים להלוך רכיל ולעקוב את אחיהם,

אנשים שהם ח"ו גרועים מבהמה מפני השחתת מדותיהם בשנאת חנם, קנאה, ותחרות, ובכמה מיני שקרים, וגניבת דעת חבירו והדומה. אמנם זו היא צורך עלי', דע"י שהנשמה יורדת למטה ומתלבשת בגוף ונה"ט, ועובד עבודתו להסביר להנה"ב את הטוב טעם דאלקות, ויושר דרכי התורה והמצוה, הנה בזה מתעלה הנה"א בעילוי נעלה יותר מאשר הי' בתחלה מקודם ירידתו למטה. וזהו דכתי' ואהבת את ד' אלקיך בכל לבבך, ואמרז"ל בשני יצריך ביצ"ט ויצה"ר, דלכאו' א"מ כלל, היצה"ר שהוא מלאך רע, איך הוא יבוא לאהבה את ד', אך זהו עבודת הנה"א אשר לא לבד שהנה"ב יודרך אלא עוד זאת יבוא באהבה לד', והדרך המביא לזה הוא העבודה בהתבוננות. דכתי' ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע, דטוב הוא אלקות שהוא חיים, ואומר ע"ז ראה כלומר התבונן אשר בכל דבר ודבר הנמצא בעולם יש בו חיים ומות שהוא טוב ורע, ובחירתך תהי' בטוב שהוא חיים, דהנה בכל דבר ודבר שנברא ונמצא בעולם יש בו גשמיות ורוחניות שהוא החומר והצורה, שהחומר הוא הכלי אל הצורה שהוא האור, והגשמיות הוא מות שאין לו קיום מצ"ע, להיותו הוה ונפסד, דהפסידתו אינו זה שנפסד במשך הזמן, כ"א אשר בשעת קיומו ממש הוא נפסד ואין בו ממש כלל, והעיקר הוא החיות שבו שהוא הטוב והצורה והיינו הרוחניות המחי' הדבר ההוא. וכאשר ישם האדם לבו הנה יראה כי העיקר הוא החיות בכל דבר, ולכן הננו רואי' במוחש שהגשמיות טפל ובטל אל הרוחניות שבו, וכמו בהאדם הרי הגוף נגרר אחר הנפש ובטל אליו, וכן הוא בכל דבר גשמי, הנה כאשר יאריך ההתבוננות בזה ויעמיק דעתו הנה אז יוכל לפעול גם על הנה"ב להכיר ולידע כי העיקר הוא האלקות, ויבוא באהבה לאהוב את הטוב דאלקות. אמנם אופן העבודה, והיינו התגלות אור הנה"א הוא כפי מזג טבע חומר הנה"ב, דכאשר מזיגת חומר הנה"ט בחסדים או עיקר העבודה היא בהתיישובות במנוחה ובהגברת השכל על המדות בכל דבר וענין, והאהבה הבאה בזה היא אהבה כמים, וכן בתיקון כל דבר שבחלקו ננפשו ובעולם, דזהו ענין האדם ומעשהו בעולם לתקן דבר, וכמ"ש אשר ברא אלקים לעשות, שפירושו לתקן, וכמארז"ל דכל מה שנברא בעולם צריך תיקון, והו"ע הברורים, הנה מי שמזיגתו בחסדי' הנה התיקונים שלו הוא ג"כ בדרך בירור וקירוב. וכמו עד"מ מי שאבד לו מרגליות בחול, הנה מביא כמה נפות ומנפה את החול עד שמוצא את המרגליות, כמו"כ באופן העבודה דחסד הוא בדרך בירור ותיקון לאט לאט, לרחק את הפסולת ולצרף את הכל עד שמוצא את המדה טובה, ועבודתו הוא בגמ"ח הן בגופו והן בממונו, והתעסקותו הוא בסדר אשר יום ליום יחיה דעת בקירובו לאלקות. משא"כ מי שטבע הנה"ב שלו בגבורות, הנה גם בהתגלות אור הנה"א הוא בתגבור' דוקא בהתלהבות והתלבשות, והאהבה באה ברשפי אש ההתפעלות, ואופן עבודתו הוא בדין ומשפט דוקא, ותיקון כל דבר הוא בדרך דחי' את הלא טוב ירחק בהתפעלות, וכן את הטוב יקרבו בזרוע, כלומר גם במדרי' שלא הגיע אליהם עדיין בעבודתו (ובנקל לו יותר לטעות בעצמו מכמו הנה"ל), דכ"ז הוא לפי דכפי אופן חומר

ויש לו בזה חוש גדול, להיות כל היום והלילה לא יחשה מלהתאוות תאוה, ואין מעצור לרוחו בגסות הרוח והמדת העולם, הנה בכ"ז יש שהוא בטבע הרך עכ"פ, שאינו בתוקף כ"כ, ואף שהוא מדות בעצם מהותו, ומ"מ השכל פועל עליו, וגם לפעמים מתפעל מזה שהנה"א מתפעל על אלקות, און ויל איך א שכל-דיקע זאך, ובפרט כאשר מבארים לו איזה ענין שכלי ואנושי, שמהראוי שהאדם יכבוש את תאוותיו, וידאג על ענין שכלי או שישתדל לטובת זולתו, והדומה בכמו אלה, הנה הוא שומע ומתקבל אצלו, עד כי לפעמים יתעורר בדאגה על שככה לו להיות רק בהמי וארצי, ונרגש בו איזה דקות, עס וערט דער הערט אין אים א איידלקאייט, ולשעה נופל בעצמו, אייף א ואיילע פאלט ער באיי זיך א ראָפּ, והוא לפי שהוא רך בטבעו ושרשו ממדרי' החסידים, לכן הוא עלול וראוי להתעורר, או לכל הפחות נחלש הרתיחות שלו בעניני עולם. ויש שחומר הנה"ב שלו הוא מהגבורה, והוא בתוקף גדול עזות וחוצפא, וזה מעיינו כל הימים לאכול לשתות ולהתענג על עניני העולם, לחפש אחרי התענוגים ועדונים, ואין מעצור לרוחו כלל, ונשחת האנושית שבו, דאף גם בעת שרואה צרת חבירו ח"ו הנה לא ימנע אותו כלל מעניניו, ומשתדל לברוח מזה שלא יפול לבו בקרבו מזה, וירע לבבו מראיית דבר לא טוב, ובמילא לא יוכל כ"כ להנות מאשר ינהג, ומנחם א"ע או שחושב שכ"ז אין נוגע לו, ואותו לא יאונה כל רע, ובשרירות לבו יוכל ללכת, ויצליח בכל עניניו, והוא פרי השחתת מדותיו ודעותיו, לאמר אשר בשביל תענוגיו נברא העולם, וכ"ז הוא בתוקף וישות, וברמת רוח, לאמר אני ואפסי עוד, ומי ידמה לו, והוא יקר בעיני עצמו מאד, רם ומתנשא על הכל, ומבטל את כל אדם, כי מי הוא זה אשר יוכל לחיות כאשר יחי' הוא ברוב פיזור והנאה בשביל עצמו, וכ"ז הוא בעצם מפני חומריות וגסות הנה"ב שהיא חומר עב ביותר. ובוה יש כמה מיני מדרגות חלוקים בטבעי הנה"ב, שבהם נשתנו איש מרעהו בפרטי פרטיות אופני חסרוני בני אדם, זה בכה וזה בכה, זה בעל מקנא, זה אוהב לשקר, וזה גם הרוח, בריבוי או במיעוט איש איש כפי אשר הוא. והנה"א מתלבש בהנה"ב, אמנם אופן גילוי הנה"א שהוא אור, הוא כפי אופן מויגת והרכבת חומר הנה"ט שהוא הכלי.

דהנה כתי' חי ד' אלקי ישראל אשר עמדתי לפניו, דעמידה זו הוא ענין הביטול, וזה מאמר אליהו הנביא על הנשמה קודם ירידתה להתלבש בגוף ונה"ב, שהיתה למעלה עומדת בתכלית הביטול לאוא"ס ב"ה, והנשמה כמו שהיא למעלה אינה צריכה שום התבוננות על אהוי"ר כלל, לפי שהנשמה כמו שהיא למעלה ה"ה רואה אלקות במוחש, וירדה למטה בגוף ונה"ב, אשר בכדי להגיע לאיזה אהוי"ר צריכי' ע"ז יגיעה גדולה ועצומה, ואז ג"כ הוא רק מה שמשיג בהשגה שאינה מערך ומהות ענין הראי' במוחש כלל, וא"כ למה היתה כזאת מלפניו ית' להוריד את הנשמה למטה, מאיגרא רמא ונשאה כזו שהיא ראי' באלקות במוחש, לבירא עמיקתא כזו בגוף ונפש הטבעי ובהמי ממש, אשר יכול להיות ח"ו נמשל כבהמות נדמו, דישנם

למצוא תחבולות איך לבזות את מי שאינו מוצא חן בעיניהם, ועל כל דבר יריבו, ומעמידים על עצמם, ותובעים גם עלבונם המדומה, להיות רוחם רמה עליהם, וזה כסל למו בחשבם במעלת מהות עצמם, וכל מעלה רואים בעצמם, ולעומתו כל חסרון מוצאים בזולתם, ואם אמר יאמרו להם לתקן איזה מגרעת ימציאו כמה מיני הצטדקות להראות צדקתם ורשעת זולתם, ובפנימיות לבכם ענג יתענגו בצרת חביריהם ח"ו, והוא מצד עצם רוע לבכם והשחתת מדותיהם.

אמנם באמת הנה אין זה עדיין תערובת טו"ר, הטוב הוא לעצמו והרע לעצמו, לחיות הטורפות והדורסות, וכן האנשים הרעים בעלי מדות מושחתות הם רע, ובהמות וחיות הטובות וכמו"כ אנשים הטובים ה"ה טוב, דרע הוא ג"כ בריאה רק שהי' מעמדו למטה מהעולם, אמנם ע"י חטא עה"ד נעשה תערובת טוב בהרע והרע בהטוב באופן שאין טוב בלא רע ורע בלי טוב. וכמו שאנו רואים בחושי בני"א, דישנם אנשים כאלו אשר בחיצוניותם הם לא טוב, וכמעט בעלי מדות רעות שהוא קמצן וכלי, מרחיק את זולתו, וגם על אוהבו הקרוב לא ישים לבו לקרבו, ולפעמים עוד ירחיקו בריחוק שמכביד עליו עולו ביותר. ובפנימיות לבבו הוא טוב ואוהב את הבריות, רק נדמה לו אשר זה אינו ראוי לקירוב, ועוד יותר אשר לפעמים יחשוב כי בזה שירחיקו ויכביד עליו עולו, ויראה לו פנים וזעפות, הנה בזה עוד יתקן אותו, ואשר אז יטיב דרכיו. אמנם אם הי' מתנהג כאשר עם לבבו, הנה אז אדרבא לבבו ירכש לו אהבה והעניק יעניק לו מטובו, ואך לעולם אינו מוצא חן והכשר לפניו, וסיבת דבר זה דוולתו לעולם אינו מוכשר לקירוב הוא מפני רוע לבבו והשחתת מדותיו. ובכ"ז הנה רעה זו (דיא שלעכטקאייט) היא חיצונית, ונראה במוחש אשר בפנימיות לבבו הוא טוב, והראי' דבעת מן העתים כאשר מתעורר רוח ממרום לגלות את פנימיות לבבו, אשר זה יבוא בשני דרכים, ברצות ד' דרכי איש והמצא לו זכות, אז כאשר יוטב לבבו באיזה גדולה וכבוד, או שמחה גדולה כשמחת חתונת בנו יחידו והצלתו, הנה מזוי הנועם הזה ישבר סגור לבבו, ויתגלה הפנימיות שבו, ואז הנה כל אדם באשר הוא אדם ימצא חן בעיניו, הכשר וראוי לקרבו, חן בדיבור והן בהשפעה מרובה בשכל או בענינים גשמיים. ומי אשר לא זכה שתהי' ההנהגה (מלמעלה) עמו באופן כזה, וכתי' כי לא ידח ממנו נדח, והרבה שלוחים למקום עושי רצונו ית' לפשט העקמומיות שבלכות בני אדם, ולהישיר דרכיהם ע"י סבות מסבות שונות, ובהיצר לו במאד, וכמאמר יהודי צריכא לחרובא עבדי תשובה, ונמשלו ישראל לזית, מה זית זה אתה כותשו ומוציא שמנו, אף ישראל חלילה כך, שע"י כתישה ואיזה ביטוש ח"ו ר"ל, הנה אז ישבר לבבו לרסיסים ממש, ויצעק אל ה' בצר לו, ובכה יבכה במר נפשו, וחנן יתחנן לאל אלקי הרוח והבשר אשר יהי' בעזרו, ונכנע לבבו הערל, ופתח יפתח ד' סגור לבבו, ונותן צדקה וחונן דל, כאיש נדיב לב ממש, אשר זהו הוראה גמורה כי פנימיות לבבו טובה היא, ורק רעה בחיצוניות כי רשע מכתיר את הצדיק, והטוב נמצא מעורב וכלול בהרע.

ולפעמים הננו רואים בחושי בני אדם, דישנו כזה אשר בחיצוניותו הוא טוב אוהב את הבריות ומקרבן ביותר, מתחבר עם כל אדם להיטיב לו בכל אשר יוכל, ונכנס כאוהב בכל עניניו, מדבר על לבו בעת דחקו לנחמו אשר לא יצטער ומקיל מעליו בדיבוריו את כבד משאו, וכאשר הוטב לו הוא עושה עצמו כאלו נוטל חלק בטובתו, וח"ו כאשר יצר לו מראה לו כאלו משתתף בצערו, ומבטיח לו להוטיבו יותר מאשר יוכל, ובחיצוניותו כולו אומר הדר בדיבורו ושיחו. ובפנימיותו הוא שקר וכזב מוחלט, אין נוגע לו זולתו כלל ואינו חושב אודותו, ובהשוואה גמורה אצלו טובתו והפכו ח"ו, איננו שמח בטובתו ואיננו מצטער ברעתו ח"ו, כי כל זה הוא רק למראה פנים, וענין דלגרמי עביד, באיזה פני' הן פני' גשמית ממש, או פני' של כבוד ותהלה והדומה, ואין בזה ממש. וכמו שנראה במוחש באדם שאין תוכו כבדו, וכן כל אדם היודע ובוהן את עצמו ימצא בעצמו מעעין זה, איש איש באשר הוא מויגת והרכבת מדותיו, מצא ימצא מחסרוני בנ"א אלו, שאין תוכו כבדו, דבחיצוניותו הוא כאדם לכל דבר, ובתוכו הוא כחי ממש, אשר לא ירגיש את זולתו כלל ועיקר, ואדרבא עוד יותר גרוע מהחי, וזה רק במי שיש לו קצת שכל יוכל להסתיר את הדבר, שנדמה לו אשר אינו ניכר, אבל האמת אינו כן דהכל ניכר ונגלה ממש, והראי' דכל דיבורי הן רגש שמחתו בטובת זולתו, והן רגש צערו כאחד ידברם ויגלה אותם בדיבורו. אשר אז הנה החיצוניות הוא טוב ממש, דאין לך מדה טובה יותר גדולה מזו לנחם את הנשברי לב, שהם אומללים ממש, וכל המעודד רוחם מעלתו נעלית ביותר, ועם זה הנה הוא בתכלית הרע להיותו שקרן וכזבן כזה, אשר בשביל איזה פני' הקל יקל בדמי זולתו (לדבר בזה אשר נוגע לזולתו מאד כו') וגונב דעתו ולבו, אשר אין זה אלא מעשה רשע ונבלה מאיש רע ומושחת. וזהו שהרע נמצא כלול ומערב בהטוב, ותערובת זו נעשית בסיבת חטא אדה"ר בעה"ד. ולזאת לא רצה הקב"ה שיחי' האדם לעולם, שלא יהי' קיום להרע ח"ו ושיוכל להתברר, אבל לולי זאת היו צבא מטה קיימין באיש כצבא מעלה.

והנה אופן הקיום דצבא מעלה שהן קיימין באיש, הנה קיומן הוא כקיום דבר נצחי, דהנה ידוע דיש הפרש גדול בין קיום דבר הנצחי לקיום דבר הנפסד, דדבר הנפסד הנה גם בשעת קיומו הוא נפסד, כלומר שההפסדות בו היא תמיד, וכמאמר הבחיי בפירוש הפסוק ויום המות מיום הולדו, דהתינוק משעה שנולד מתחיל להתייבש, דיובש זה זהו ההפסדות שבו, והדבר הנצחי הרי אין בו הפסדות כלל. ואשר כן הוא קיום צבא מעלה, דבשעת קיומן אין בהם שום הפסדות וחולשה כלל, וכמ"ש אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, ואי' בירושלמי שהם חזקים כיום הבראם, דמיום הראשון שנתלו המאורות עד היום הנה השמש והירח וכל כוכבי לכת הרי הם בתקפם וגבורתם כמאז כן עתה, דכ"ז הוא ברצון הבורא ית', דצבא מעלה הרי הם הווים ונבראים, ומי שנברא הרי הפסידו מוכרח מצ"ע, וקיומם הוא רק ברצון

חכמים הוא רק בדעת הנקנה, שהוא הדעת לאכול ולשתות וכו', וע"ד ידע שור קונהו וחמור אבוס בעליו שהוא דעת קלוש. והגם שבראי' הרי יש ג"כ חילוקים בין רואה למרחוק לקצר הראות, הנה זה עכ"פ בהריבוי ומיעוט, משא"כ באלו שאינם יודעי' חכ' ודעת, הרי אינם מקבלים כלל, עס קלעפט אים גאָר ניש, ואם הי' רק מצד הכנת חומר המוח בלבד, הרי הם בעלי מוחות. אלא שבהכרח לומר דישנו התחלקות בדקות ורוחניות חומר המוח, דבדקותו יש הכנה פנימיות (יותר מכמו בעין), ומשו"ז יש אלו אשר ההכנה בדקות ורוחניות מוחם הוא בטוב שיכולים לקבל ריבוי החכמה ובהעמקה גדולה, ויש כאלו אשר הכנת מוחם הוא רק לקבל שכל מועט, וגם זה בכיוון וצמצום, כי בההכנה הרוחניות, והיינו בדקות מוחם, בזה מתחלקים טבעי בנ"א זמ"ז, דכה התחתון שהוא גשם חומר המוח (שיש בו סגולת ההשכלה, בדוגמת הספירית ובהירית שבעין) בזה משתוים טבעי בנ"א, ולכן כולנו חכמים בחכמה הנקנית, אמנם בהדקות ורוחניות חומר המוח שהוא הכלי אל דקות אור כח השכל, הנה בזה מתחלקים בנ"א זמ"ז, ולכן הנה התגלות אור השכל בפרטיות ענינו הוא תלוי כפי אופן חומר המוח ומזיגתו, דמות החכ' הוא קר ולח הוא כלי לאור השכל שהוא בבחי' נקודה דוקא, דזהו מדר' החכ' דטבע המים לדבק, ומוח הבינה חם ויבש, הנה בו מתגלה אור כח השכל לברר ולפרט כל ענין באריכות ההסבר דוקא, שזהו מדר' הבינה אשר טבע האש לפרר ולחלק, והכוונה דעצם כח החכ' היא שהיא בבחי' נקודה, ועצם כח הבינה היא שהיא בבחי' התפשטות והתרחבות, אלא שהתגלותן בא מצוייר לפי אופן מויגת והרכבת חומר המוח אם קר ולח או חם ויבש, ואופן מויגתן והרכבתן זה בזה. ובעומק יותר הענין הוא דהנה גם החו"ג שבשכל הכלול בחו"ב, הוא ג"כ כפי אופן מויגת והרכבת חומר המוח, דכאשר ההרכבה היא בבחי' הגבורות או נטיית שכלו למצוא כל אופני החוב בסברות עמוקות, וכמ"ש חכמים המה להרע, שהם תמיד נוטים להרע, וכאשר הרכבת מויגת מוחם בבחי' החסדים או נטיית שכלם למצא כל אופני הזכות בסברות עמוקות, ויש דשכלם הוא במיצוע. והנה זה ודאי הדבר דחו"ג שבשכל הוא בנפש משרשו ומקורו אם בבחי' החסדי' או הגבורות כמו ב"ש וב"ה, אמנם זהו בנין החומר שהוא כמו בנין הצורה, דמי שנשמתו הוא מבחי' החסדים הנה גם בנין החומר הוא בבחי' החסדי', אבל זהו בכללות ענין חומר וצורה, אבל בפרטיות התגלות דכחות הנפש הנה הוא כפי אופן מויגת והרכבת החומר, דכ"ז הוא מפני התאחדות החומר בהצורה עד שאופן המשכת הצורה היא כפי החומר דוקא.

והנה יובן זה בעבודה ג"כ שבירידת והתלבשות הנה"א בהנה"ב, הוא תלוי במויגת והרכבת חומר נה"ט והתכללות חו"ג שבו. דהנה הנה"ב עם שבכללותו הוא בהמי, וזהו כל ענינו שהוא מושרש ונטוע בעניני עולם, ויש לו חיות בכל הענינים הארציים, הנה בכ"ז בפרטיות מהותו יש בו חילוקי מדר' אם שהוא בגבורה או בחסד, דיש מי שהנה"ב שלו הוא רך, ואף שענינו שנמשך אחרי עניני עולם, ותענוגי עוה"ז,

והנה יובן זה בעומק יותר גילויי האור בא כפי אופן מזיגת הכלי דוקא, וכמו בחומר המוח שהוא כלי אל אור השכל הרוחני, דעם היות שחומר המוח הוא חומר דק ביותר, עד שמגיע למעלה ומדריגה נפלאה כזו להיות כלי אל אור השכל הרוחני, דגשמי ורוחני ה"ה הפכים זה מזה, דמובן אופן הפכיתם מהתכללותם דגשמי שברוחני להיות העיקר הרוחני רק שהגשמי כלול בו. וכמו אותיות המחשבה, הנה המחשבה היא לבוש פנימי של הנפש הרוחנית, ומ"מ הרי האותיות הם גשמיים, דהגשמי הגבלתו בזמן ומקום, הגבלת המקום הוא בקצוותיו והגבלת הזמן בהתחלקות עבר הוה עתיד, אשר הגבלות אלו ישנם גם בתוארי הזמן והמקום הרוחנים, דזמן הגבלותיו קדימה ואחור, והמקום מעלה במדרג' ומטה במדרג', שהו"ע התפיסה, דכאשר נתפס בזה אינו שייך לענין אחר, דזה ישנם בהאותיות ג"כ, וזהו גשמיותן שהם נתפסים בקדימה ואחור, ומגבילים את הנאמר בהם (ואס אין דיא וערטער און אותיות וערט ארויים גיזאגט), א"כ האותיות הם גשמיים, והמח' היא לבוש רוחני הדבוק בהנפש ומיוחד בו, ולזאת אותיות המח' הם גשמית שברוחניות, אמנם להיות המח' עיקר, והיינו שהעיקר הוא הרוחני, ורק שהגשמי כלול בו, הרי הוא למעלה מכמו רוחני' שבגשמיות, דגשמי ורוחני רחוקים זמ"ז, ולזאת עם היות שהמוח הוא כלי אל השכל ומ"מ הרי הוא גשמי לגבי השכל הרוחני. ואחר כל זה שהשכל הוא נעלה ונשגב במעלתו לגבי חומר המוח הגשמי, הנה באמת גילוי אור שכל הרוחני הוא אך ורק כפי אופן מזיגת והרכבת המוח הגשמי דוקא, דכל שכל אשר משכיל, אלע מיני השכלות ואס זאיינען פראן, הן השכלת הקטנים בקטנות השכל שלהם, מפני קטנות מוחן, והן השכלת הגדולים בגדלות שכלם, אשר לפעמים הננו רואים במוחש אשר ימצא שכל רב יותר בהשכלת שכל הקטנים, בעניניהם הפעוטים, יותר חריצות והשכלה, מכמו השכלת הגדולים בעניניהם החמורים, שזהו מפני עצם טיב מוחם שהוא מוכשר וראוי לקבל אור צורת כח השכל שבנפש, וכמאמר בוצין בוצין מקטפיהו ידיעא, אשר בהכרח לומר כי בחומר המוח יש בו הכנה זו לקבל אור צורת כח השכל. אמנם כד דייקת שפיר יושג כי אין זה בדומה כלל לחומר כלי העין, דהנה המוח הוא העיקר והרטיבות (לפעמי' מבואר הלחלוח' כו') שבאבר, וכמו מוח אלים, לשד העצמות, ואם נאמר דחומר המוח הרי יש בו הכנה לקבל אור צורת השכל, בדוגמת חומר העין, וכמו שחומר העין הנה בזה שהוא עצם ספירי ובהירי הנה נעשה בזה חומר מוכן לקבל אור צורת הראי' הרוחנית, אשר כמו"כ נאמר גם בחומר המוח שיש בו כעין סגולה כזו אשר בגלל הסגולה ההיא הוא חומר מוכן לקבל אור צורת כח השכל, ורק שבראי' הסגולה היא ספירית ובהירית, ובחומר המוח שהוא כלי מוכן אל השכל, יהי' סגולה אחרת במה שנוגע לשכל, הנה אז הרי צריך להיות אשר יתאימו התנאים, דכמו שבראי' הנה כל אשר לו עינים ה"ה רואה, והי' צריך להיות כל האנשים חכמים, בדוגמת דבר כמו דכל אנשים רואים, ואנו רואים במוח שאינו כן דישנם שהם מתחכמים ביותר וישנם שאינם בעלי חכמה כלל, ומה דכל האנשי'

הבורא ית'. וזה שאמרו ז"ל שית אלפי שני דהוה עלמא וחד חרוב דקאי על כללות העולמות וסדר ההשתל', וכמ"ש כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה, הרי שהעולמות יופסדו, הנה זהו כאשר יהי' רצון הבורא שיופסדו הרי יופסדו, אבל כ"ז שרצון הבורא ית' שיהי' קיימין ה"ה קיימים, וקיומם הוא בלי הפסידות כלל כמו קיום הדבר נצחי שאין בו הפסידות. ואם כן הרי אנו רואין במוחש דגם אשר יש לו תחלה, שהם נבראים והווים, ומ"מ אין להם סוף ברצון הבורא ית'. אבל מה שאין לו תחלה הרי מה שהוא אין סוף ואין תכלה הוא בדרך ממילא כנ"ל (וכנ"ל דבמעלת מדרג' האין סוף ואין תכלה יש מעלה בהסיבה לפי שהוא אין לו תחלה כו'), ואם הי' הכוונה בפירוש תיבת אור אין סוף אור של אין סוף, ויהי' הכוונה אין סוף על העצמות, הנה בתוארי המעלה הי' לו לאמר אין לו תחלה. ועוד זאת דלא יתכן לומר על העצמות תוארו מעלת האין סוף, דאין סוף פירושו מה שאין סוף להתפשטותו, ועל העצמות הרי לא יתכן לומר התפשטות, דכל עצמי בלתי מתפשט. אלא הפירוש אור אין סוף הכוונה על האור, דאור הנה מעלתו הוא שאין לו סוף, דעל אור אי אפשר לומר אין לו תחלה, דהרי יש לו תחלה והוא העצמי, ורק שאין לו סוף להיותו גילוי מן העצם, וגילוי מן העצם ה"ה כמו העצם, וכשם שהעצם הרי אין לו סוף לכן גם הגילוי ממנו שהוא האור הוא ג"כ בבחי' אין סוף. ועוד זאת דאור הוא הארה, וכל הארה ענינה התפשטות, ולכן יתכן לומר על אור תואר אין סוף דאין סוף להתפשטותו, שהוא מתפשט בהתפשטות ביותר להתלבש בהכלי ולהתאחד עמה לשכללה ולהעלותה ולהרבות אורו והתפשטותו, דכל זה הוא הכל בכלל ההתפשטות דאור, וזהו פירוש אור אין סוף, האור שהוא בבחי' אין סוף.

וביאור הענין הוא דהנה אי' בהקדמת ת"ז איהו וחיוהי חד איהו וגרמוהי חד, חיוהי אורות וגרמוהי כלים, ואומר דאיהו וחיוהי חד, איהו וגרמוהי חד, דכשם שהאורות מיוחדים באוא"ס המאציל ב"ה בתכלית היחוד, כמו"כ הנה איהו וגרמוהי, הנה גם הכלים מתאחדים בהאורות למהוי אחד באחד, ומ"מ נאמר ב' פעמים חד, ולא נאמר איהו וחיוהי וגרמוהי חד, דעם כל זה אינו דומה כלל יחוד הכלים בהאורות לבחי' יחוד האורות באוא"ס המאציל ב"ה שהוא בתכלית האחדות ממש, ובכל זה הנה איהו וגרמוהי ביחוד גמור בדוגמת דבר כזו שהוא איהו וחיוהי. דהנה או"כ הוא שהאור מאיר בגילוי בהכלי והכלי סובל את האור ומתאחד בו, דעם היות דאור וכלי הם רחוקים ומובדלים זה מזה, שהבדלתם היא בעצם מהותן, דאור הוא בחי' אין והכלי הוא בחי' יש, ואין ויש הרי הבדלתם הוא הפכי, מה שהם הפכים זה מזה, דאין הוא בחי' ביטול ובלתי מציאות כלל, אשר כן הוא באור דטבעו וענינו לעלות למעלה להכלל במקורו, וכלי הוא יש ומציאות, אשר כן הוא בהכלים שהם מגבילים את האורות חכמה וחסד, וענינם להמשיך את האור ולהלבישו. דלכן אור הוא אצ"י בכל מקום, כלומר בכל עולם האור שבו הוא בחי' האצ"י שבעולם ההוא, והכלים הם ב"י"ע (וכידוע בג' מדרג'י

שבכלי) שבכל עולם, אשר כן הוא גם בעולם הבריאה, הנה אור הנשמה שבעולם הבריאה הוא בחי' האצ"י שבבריאה, והכלים הם בחי' בי"ע שבכל עולם, אשר כן הוא גם בעולם האצ"י, הנה כלים דאצ"י הם בי"ע שבאצ"י, דאצ"י ובי"ע הם מובדלים בעצם מהותן. ומ"מ הנה האור מאיר בגילוי, והיינו בבחי' אור פנימי בהכלי, והכלי סובל את האור ומתאחד בו, והנה זה שנקרא קבלת הכלי את האור בשם סבלנות, היא הנותנת לפי שהכלי אינה בערך האור, דשני מדריגות גם אם הם רחוקים זה מזה, אשר האחד נעלה על המדרי' הב', עד שבמעלתו נק' עליון לגבי מה שלמטה ממנו, ומ"מ כאשר הם מתקרבים ומתאחדים נקראת יחוד והתאחדות זו בשם קבלה, דעם היותם רחוקים, אבל מ"מ הנה גילוי זה הנמשך מהעליון אל התחתון בשם* קבלה, דהתחתון מקבל אותה. אבל ב' מדרי' שהם אינם רק מה שהם רחוקים זה מזה, כ"א הם מובדלים בעצם מהותן וענינם, דזה טבעו לעלות למעלה, וזה כל ענינו לירד למטה, דהו הוראה על הפכיתם העצמי, הנה האור והגילוי הבא בהתאחדותם נקראת קבלת אור זה בהתחתון בשם סבלנות בלבד, דאין זה מה שהוא מקבל את האור, כי אם הוא סובל את האור. וכמו"כ הוא באו"כ להיות שהכלי רחוק ערכה, כמו בתנועה הפכית ממהות מעלת מדריגת האור, לכן קבלת האור בהכלי נק' בשם סבלנות, מה שהכלי סובלת את האור ומתאחד בו, אמנם היחוד הוא כל כך עד שכל אופן התגלות האור והגילוי הוא כפי אופן טבע ומהות מזיגת והרכבת הכלי דוקא.

ויובן זה באדם למטה בכחות נפשו כמו שהם באים לפי אופן טבע וענין מזיגת הרכבת האברים שהם כלים מוכנים אל אור כחות הנפש, וכפי אופן הרכבתם כן יהי אור וגילוי כחות הנפש בהנה. דהנה כתי' נעשה אדם בצלמנו כדמותינו, שהאדם שלמטה נעשה בדוגמת צלם ודמות העליון בספירות העליונות, והוא לפי שבצלם אלקים עשה את האדם, שהוא אדם העליון, וכן הוא באדם למטה, דהנה ידוע דמה שהמקובלים קוראים אור וכלי הוא חומר וצורה, והנה בחומר וצורה הרי החומר נושא וסובל את הצורה ומתאחד בו ביחוד גמור שזוה"ע ביטול החומר ודביקותו בהצורה, אשר בזה הוא עולה ומגיע להיות כלי לקבלת צורת הצורה (וכמבואר במ"א דכמו שבחומר בהכרח שיהי' לו צורה כמו"כ בצורה בהכרח שיהי' לו חומר, וכשם דהצורה המוכרחת אל החומר, היא צורה שלפ"ע החומר, כמו"כ החומר המוכרחת אל מדרי' הצורה, היא חומר שלפי ערכו, והצורה העצמית היא צורת הצורה כו'), וגם הצורה היא בלתי נפרדת מהחומר שלה ומתלבשת בה, ופועלת כפי מהותה דוקא, דלפי אופן מזיגת והרכבת החומר כן יהי' גילוי אור ופעולת הצורה. ויובן זה בפרטיות בענין כח ואבר שהם חומר וצורה פרטית, כמו העין הנה כלי העין היא נושאת וסובלת בעצמה כח הראות הרוחניות, דחומר כלי העין הוא ספירי ובהירי וה"ה חומר מוכן

בשם: כ"ה בגכת"י, ואוצ"ל: נקרא בשם.

לקבל צורת אור הראי' וכחותי' הרוחניים, והנה אנו רואין במוחש אשר לפי אופן טבע מזיגת והרכבת חומר העין בשחור ולבן שבו, הנה כמו"כ יהי' ראיית העין בהירות ועכרורית, וכמו אור השמש, שמאיר ע"י הזוכית, אם הזוכית לבנה או אדמדמת והדומה, הנה כפי גוון הזוכית כמו"כ יהי' גוון האור, וכמו"כ הוא גם בהראי' אשר לפי אופן מזיגת חומר בשחור ולבן, כן יהי' הבהירות והעכרורית. רק שאינו דומה אור הראי' שבעין, לאור השמש, דבגילוי אור השמש ע"י הזוכית הנה עצם האור והגילוי בא מהשמש עצמו, ואין זה שהזוכית היא גורמת, או שתהי' סיבה בגילוי אור השמש, דהזוכית משתוית בזה להכותל ושאר דברים שעליהם חל ונופל אור השמש, דכשם שהכותל אין זה שמקבל אור השמש בתוכו, כמו"כ הזוכית אינו מקבל אור השמש בתוכו, להיות שאינם כלים לה, ורק שהכותל היא מעכבת בעד התפשטות אור השמש, והזוכית אינה מעכבת ההתפשטות, אבל בכל אופן אין זה שהזוכית היא קוראת וממשכת את אור השמש (אז זיא זאל ארוייס רופין דעם גילוי השמש), וגם אינה אפילו סיבה וגרם לגילוי אור השמש, ואשר ע"כ אין זה שמקבלת את אור השמש, כ"א שאור השמש עובר דרך הזוכית, ולזאת לא תפעול בהאור מאומה, והוא רק מה שאור השמש הוא כפי גוון הכלי בלבד, אבל בעצם מהותו הוא מה שהוא. משא"כ באור הראי' שהוא בא ע"י גילוי שצריכים לגלותו דמעצמו לא יתגלה, אם שהנפש הוא שלם בכחותיו, והראי' דהסומא מוליד שלם, ומ"מ הסומא הרי לא יראה, והוא לפי שהראי' צריכים לגלותה, והמגלה הוא חומר העין, דבלא חומר העין הרי לא יראה, ולזאת הנה גילוי אור הראי' הוא כפי אופן מזיגת והרכבת חומר העין, דהו בגשמיות בהירות ועכרורית הראי' שתלוי במזיגת חומר העין. וכמו"כ הוא גם ברוחניות אור הראי' שבפקיחת העין לחסד ולדין, וכמו טוב עין ורע עין שתלוי במזיגת והרכבת החומר דכלי העין אם בבחי' החסדים או גבורות, דמזיגת חומר העין (וכן כל האברים) הוא מדם ומים, ותלוי באופן המזיגה אם המים מרובה על הדם, או הדם מרובה על המים. וכמו שנראה במוחש דמי שהוא טוב עין הרי הוא מביט על כל דבר בחסד וחנינה ורואה רק הטוב שבו, וממשיך ברכה, וגם בדבר הלא טוב הרי נראה בעינו תנועת צער, אשר הוא להיפך בצר עין שהוא איש רע המביט על כל דבר בעין רעה, ורואה הכל בגדלות וקנאה, דזה גופא תלוי בכללות מזיגת והרכבת חומר גופו אם שהוא בחסדי' או בגבורות, דמי שבמזיגת גופו המים רבים על הדם הוא איש הטוב עפ"י הרוב, ואשר הדם מרובה על המים הוא איש הגבורות, ורתחן בטבעו, וענינו שהוא מקנא, וצר עין בעצם תולדתו. הרי נראה במוחש שהחסד וגבורה שבראי' הרוחנית, דראי' בכלל הוא כח וחוש רוחני, וכן בראי' הרוחניות ממש דטוב עין ורע עין (שפועל להמשיך ברכה בדוגמת רע עין שגורם חלילה הפכו) תלוי במזיגת והרכבת חומר כלי העין, דלפי אופן המזיגה של החומר כן הוא גילוי הצורה.